

Společnost pro církevní právo

ZRCADLO CÍRKVE 2/2022/2

Aktuality Společnosti pro církevní právo
Praha – Brno – Olomouc – Stříbro – České Budějovice

15. února 2022 | 13. ročník

Beseda s námořním důstojníkem Mgr. Janem Hájkem, jáhnem Církve československé husitské, dne 8. prosince 2021 v kinokavárně v Nejdku.

Sdružení pro podporu výuky náboženství ve školách

Webinář o vzdělávání a náboženské výchově

V pátek 11. února 2022 se v dopoledních hodinách konal webinář na téma *Vývoj a stav náboženské výchovy, vzdělávání budoucích učitelů náboženské výchovy v ČR a na Slovensku*.

On-line diskusní setkání vedla PhDr. Bc. Zuzana Svobodová, Ph.D., učitelka teologie, pedagogiky a filosofie na Vyšší odborné škole sociálně pedagogické a teologické Jabok v Praze, odborná asistentka na Ústavu etiky a humanitních studií 3. lékařské fakulty Univerzity Karlovy. Vyučuje též na Teologické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích a Husitské teologické fakultě UK. Je vedoucí Pedagogické (sociální a výchovné) sekce České křesťanské akademie (ČKA). V první polovině setkání vystoupila se svým příspěvkem *Vývoj a stav náboženské výchovy v ČR. Náboženská výchova mimo školní prostředí v ČR*.

V druhé polovině vystoupila doc. Mgr. Andrea Blaščíková, Ph.D., vedoucí Katedry náboženských studií Filosofické fakulty Univerzity Konstantína Filozofa v Nitře. Po diskusi přednesla svůj referát na téma *Vývoj a stav náboženské výchovy na Slovensku. Vzdělávání budoucích učitelů náboženské výchovy: zkušenosti a rozlišování*.

Webináře a diskuse při něm se zúčastnili členové Sdružení pro podporu výuky náboženství ve školách při Společnosti pro církevní právo prof. JUDr. Jiří Rajmund Tretera, ředitel Právní sekce ČKA, a doc. JUDr. Zábaj Horák, Ph.D., tajemník této sekce, a Mgr. Šárka Koflerová, vedoucí Katechetického a pedagogického centra Biskupství ostravsko-opavského.

Jakub Nagy

Nový časopis o teologii a pedagogice založen

Během webináře ČKA konaného 11. února 2022 oznámila dr. Zuzana Svobodová, že 20. ledna 2022 byl založen nový odborný vědecký časopis **Theology and Philosophy of Education**, který bude vycházet dvakrát ročně v anglickém jazyce.

Cílem časopisu je vytvářet prostor pro diskusi a sdílení zkušeností s nejrůznějšími aspekty teologie a filosofie vzdělávání. Dr. Svobodová vyzvala autory k zasílání článků do prvního čísla časopisu.

Příspěvky vkládejte prosím do 31. března 2022 na <https://tape.academy>

Dr. Svobodová se ve svém vystoupení svěřila, že posilou pro založení nového časopisu pro ni byla vydavatelská činnost Společnosti pro církevní právo a její tři periodika.

Zábaj Horák

V novém dětském klubu začalo vyučování náboženství

Při nedávné návštěvě fary ve Stříbře vyjádřil diecézní biskup plzeňský Mons. Tomáš Holub přání vybudovat dětský klub. Realizace se s entusiasmem ujal stříbrský farář Miroslav Martiš a se svými spolupracovníky vlastníma rukama v krátké době zrekonstruoval do té doby nepoužívané farní prostory, vymaloval je a vybavil nábytkem.

S velkou radostí jsme přijali zprávu, že v nově otevřeném klubu zahájil v lednu 2022 stříbrský farář Martiš výuku náboženství. Pro začátek se přihlásilo šest dětí. Pan farář se podle svých slov nechal inspirovat činností Společnosti pro církevní právo a při něm organizovaného Sdružení pro podporu výuky náboženství ve školách.

Úmyslem farnosti je přenést výuku náboženství brzy do stříbrských škol a zpřístupnit ji tak většímu počtu dětí, ať již z věřících rodin nebo i ostatních. Věříme, že ve všech městech a obcích bude mít o vzdělání v náboženství ve škole zájem větší počet dětí, nepochybně několikanásobně, než kolik přichází na katechezi konanou na faře. Tuto zkušenost jsme učinili při osobní výuce v pražských školách a přichází zprávy, že to platí ve všech oblastech Čech, Moravy i Slezska.

Jak zdůraznil odborný teologicko-pedagogický webinář ČKA z 11. února 2022, papežskými i biskupskými dokumenty činěné rozlišení mezi náboženstvím a katechezí má veliký význam a je zapotřebí ve všech farnostech konat obojí způsob seznamování žáků a mládeže se zvěstí Písma svatého.

Jiří Rajmund Tretera/Záboj Horák

Farář Miroslav Martiš ve Stříbře vyučuje náboženství.

Foto František Kratochvíl

Sdružení pro podporu humanizace zdravotnictví

Ukončete návštěvy, dveře se zavírají aneb Osmnáct balad a romancí z nemocničních sálů a předsálí

Balada jedenáctá: Jak jsem na vojně odposlouchával, a nakonec nic neslyšel

Krásná vzpomínka na poddůstojnickou školu

Naše školní rota byla moc dobrá parta. Při škrabání brambor (od 4.00) nebo loupání brambor (od 2.00) jsme si mohli zpívat (Tipperary, Parasjonok žarěnyj, chatěl po Něvskom paguljať apod.), povídat si o dějinách, o literatuře, o hudbě, o malířství. Díky vlivu vojína Bohumila Doležala, promovaného filosofa, ctitele Franze Kafky, jsem přečetl většinu Kafkových spisů (z dobře zásobené plukovní knihovny). Poprvé jsem se začal učit hrát na klavír (krásné křídlo v hudebním sálu bloku velitele pluku). Také jsem nastudoval dějiny džezu, o němž měli v plukovní knihovně řadu svazků (mimo vojnu dozníval ještě zákaz džezu jako buržoazního přežitku západního imperialismu). Chodil jsem ještě s jedním kamarádem běhat kolem kasáren (samozřejmě uvnitř hranic, daných vysokou zdí). Všichni, kdo to viděli z okna, se smáli: Pícha v záklonu (díval se do dálky), Tretera v předklonu (díval se, opatrník, pod nohy, jako vždy).

Na začátku prosince jsem už absolvoval poddůstojnickou školu (PŠ). Naše rota byla totiž urychlená. Byla složena převážně z promovaných ekonomů a filosofů a zástupců jiných humanitních oborů, a tak u nás velení armády předpokládalo jistý stupeň chápavosti. Složil jsem zkoušky ze spojové techniky, angličtiny, psaní na stroji, zeměpisu, a díky vojínu Ing. Blumovi také z elektrotechniky. Na opičí dráze jsem lézt nemusel, ve zkouškách z tělocviku jsem měl díky neřadové službě úlevy. Myslím, že nás zkoušeli i z marxismu. Ale ten se u nás učil nějak svérázně. Tak jsme se při něm dověděli, že hromadnou vraždu polské inteligence a důstojníků v Katyni na začátku druhé světové války spáchali Rusové. Přitom veřejnost se to u nás dověděla až po roce 1989. Zkrátka, taková odposlechová jednotka, ta měla své výsady i za nejhlubší totality.

V prosinci jsme se museli rozejít. Většina na točky (odposlechové stanice Čerchov, Milíře a jinde při hranicích západních Čech). Celá naše němčinářská menšina. Ta musela odposlouchávat pohyb policejních vozů v Bavorsku. Byli to ruští nebo naši soudruzi, kdo by nemohl spát, kdyby nevěděl o každé srážce aut v Mnichově? Nevím, jestli to byla větší

romantika, když my jsme v Litoměřicích odposlouchávali hlášení o pohybu letadel nad Havajskými ostrovy.

Tu mně řekl kolega právník, který kroutil vojnu druhým rokem na plukovním štábu. Chceš jít na točku nebo zůstat v Litoměřicích? Mohl bych to ovlivnit. Řekl jsem, že *bych byl ještě raději, kdybych se mohl z toho nešťastného odposlechu dostat vůbec*. Tak jako Vojtěch Cepl, kterému se to podařilo a dělá u plukovní pošty. To nepůjde, řekl kolega. Takové štěstí, jako má Vojtěch, to má jen jeden z milionu. To ovlivnit nemohu. Tak jsem mu řekl: v tom případě bych rád zůstal v Litoměřicích. A stalo se.

Musel jsem jen všechna svá fidlátka jako všichni ostatní vložit do veliké cely, popadnout ji za rohy, přehodit na záda a ... v mém případě stačilo ji odnést jen o dva bloky dál, na svou novou rotu. Ostatní nasedali se svými celtami na nákladňáky a tradá, do západních Čech. Měli tam *vojnu v bačkorách*, a to doslova; museli na pracák (pracoviště odposlechu) sice v uniformě, ale nemuseli se přezouvat. Po léta mně totiž o tom povídali (myslím, že se mně někteří trochu smějí). Někteří jsme se ještě po léta scházeli, pár z nás se vidá i dnes.

Výhodou Litoměřic bylo, že jsem mohl o vycházkách chodit do litoměřických farností (evangelické, československé i metodistické), dvakrát jsem byl ilegálně i mimo posádku za evangelickým farářem Janem Z. Dusem a jeho farním sborem volyňských repatriantů v Chotiněvsi, a neměl jsem to daleko ani do Prahy, pokud jsem jednou za uherský rok dostal opuštěák. Obvykle jsem do Prahy jezdil ilegálně a vystupoval z autobusu zásadně v Argentinské (Holešovice), neboť Florenc byla nebezpečná (kontroly). Vojnu jsem tedy měl v Litoměřicích až do konce tvrdší než ti na točkách. Na pracáku jsem musel sedět v pevném obutí a s sebou na cestě nosit tam i zpět samopal (vcelku zbytečně). Tedy něco za něco. Z hlediska mé povahy to však bylo celkově lepší řešení, nelituji. A jsem tomu kamarádu právníkovi, který mně obstaral *první a jedinou účinnou tlačenku v životě, nadosmrti vděčný*.

Na pracáku (pracovišti radiových operátorů)

Každý den jsme pochodovali z roty na pracák, ve cvičebním stejnokroji, tahali s sebou přes rameno samopal (aniž by byl kdy ve službě použit) a vystřídali službu před námi. Odposlechové služby byly v cyklu po šesti hodinách, který začínal noční službou, další byla večerní, další odpolední a další ranní. Pak následovalo volno, kdy jsme chodili do stráže a na služby dozorcího roty, dozorcího kuchyně, pomocníka dozorcího posádky anebo na brigády: vykládat vagóny se sklem nebo sklízet brambory v JZD. Někdy jsme si byli v Lovosicích nebo v Ústí nad Labem zaplavat. Asi dvakrát jsem byl na opeře v ústeckém divadle. Někdy byly možné individuální vycházky do 22.00 nebo do 23.00 a jednou za uherský rok opuštěák, obojí ovšem za odměnu za bezchybně vykonávanou službu. Ty uděloval velitel roty.

Odposlech se dělal prostřednictvím dvou rozhlasových přijímačů, které měl každý radiový operátor už připraveny na svém stole, stejně jako dva magnetofony, přepínač sluchátek, sluchátka, papíry s natištěnými linkami a několik našpicovaných tužek. V jedné místnosti byly dvojstoly pro několik operátorů, zpravidla šest.

Operátor naladil na každý přístroj příslušný krátkovlnný kmitočet, který mu byl důstojníkem na velícím pracovišti zadán, a poslouchal každý z přijímačů na jedno ucho sluchátek. Musel si zvyknout na to, že slyší zvuk ze dvou frekvencí najednou. Psychicky normální člověk tuto duševní zátěž vydrží a po jisté době si zvykne. Aspoň to není tak nudné a neusne. Usnout při

výkonu této služby bylo trestné. Stejně tak přeslechnout relaci a nezapsat ji. Většinu času se na sledovaných frekvencích neozývá nic nebo je slyšet málo znatelné vrnění.

Když se na jednom kmitočtu ozvala („vyjela“) nějaká relace, tak ji operátor musel bděle a bez zaváhání zapsat tiskacími písmeny na připravený linkovaný papír. Když najednou nebo následně vyjela relace na druhém kmitočtu současně s první nebo i záhy po ní, tak operátor zapnul u toho druhého přístroje magnetofon. Jakmile byla první relace zapsána, zapnul operátor magnetofonový záznam druhé relace a zapsal ji na další list také. Pak přivolal bzučákem službu majícího důstojníka, ten mu záznam či oba záznamy odebral, dal mu papíry pro další záznamy a šel do své pracovny zachycenou zprávu či obě zprávy odeslat na příslušný štáb, odkud se odesílaly do Moskvy či tam někam.

Zprávy mohly být otevřené (mluvené v angličtině) nebo zašifrované (po písmenech). Šifrované zprávy byly asi nepochybně důležitější a skládaly se obvykle ze „slov“, tedy shluků po pěti písmenech bez zřejmého smyslu, diktovaných písmeno po písmenu v tabulce NATO nebo v tabulce amerických ozbrojených sil, které jsme pochopitelně museli znát nazpaměť. Teprve dešifrující přístroje na místě konečné redakce odběru měly schopnost přečíst (dekódovat). Pak jsme ještě zapisovali pravidelná hlášení o pohotovosti majákových stanic na celém světě, které, když o určité hodině spustily, tak se hlásily jedna po druhé, ať šlo o skupinu moonshine nebo skyking.

Někdy nebyl signál dostatečně znatelný. Pak musel operátor vyhledat opatrným posunem hledáčku na stupnici správný střed. To bylo největší umění, na začátku relace stačit provést doladění a současně už zapisovat (a dávat pozor, zda se neozve jiná relace na druhém přijímači). V tu chvíli to chtělo maximální bdělost a soustředěnost. V mezerách mezi relacemi na obou přijímacích přístrojích si operátor zase trochu odpočinul.

Hned o mých prvních Vánocích se udála tato příhoda. Na jedné z frekvencí se ozvalo takovou čistou američtinou: tady Wiesbaden. Zdravíme české hochy, co nás odposlouchávají v Litoměřicích, a přejeme jim veselé Vánoce. To se ozvalo na více frekvencích. Dojalo nás to. Nezapsali jsme to. Třeba by z takové nekázně mohli ti Amíci mít pěkný průser u své military police.

Věřím, že jsem občas udělal nevědomě nějakou tu chybu v záznamu. Ale to mně nestačilo. Nedalo mně to a občas jsem ty zprávy, zvláště ty kódované, *záměrně nezapsal správně*. Kdybych to dělal poctivě, tak by se mně bouřilo svědomí. Za svou vlasteneckou povinnost jsem považoval tu vnucenou činnost sabotovat. Proto jsem občas jedno i více písmenek vědomě napsal jinak, než jsem slyšel. Kdo mně dokáže, že jsem slyšel dobře! Tedy že to dělám záměrně. Slyšitelnost byla někdy pod psa, ať jsem to ladil, jak jsem ladil, a ti Amíci i Angláni ta písmena chrlili ze sebe někdy dost velkou rychlostí. Pomalejší byly asi jen příslušníci jiných národů v alianci.

Občas přišly od Rusů stížnosti. Naši lampasáci nám sdělili, že prý naši činnost dabují Maďaři, a ono to pokaždé dojde do Moskvy trochu jinak. Tak jsme dostávali pravidelně výstrahu. Ale nikoho nikdy nechytili. A kdo ví, jestli ta povídačka o maďarském dabování byla pravda. Naši šéfi mohli být pěkně zpracováni propagandou našich kontrabráchů (vojenské kontrarozvědky), kteří moc dobře věděli, jak používat fake news, aby jim to podřízení zbaštili.

Nikdy jsem tehdy nikomu nepovídal, že to švindluji. To by přece po zkušenostech ze dvou totalit nikdo soudný neudělal. Naučili jsme se mlčet a *nedůvěřovat nikomu*. Dělal mně radost,

že jsem se zmohl na tyto drobné projevy odporu k vnucenému a zločinnému režimu a k jeho ruským vládcům, celému sovětskému impériu.

Po několika letech jsem se o tom zmínil důvěryhodné osobě a ta k mému zklamání zapochybovala o účinnosti mých sabotáží. Ne kvůli maďarskému dabingu. Ale z toho důvodu, že ty dešifrující stroje, předchůdci dnešních počítačů, *prý* dovedou ty chyby odhalit, a nakonec vytvořit správný text. Zkrátka, zase se na mě vytahoval nějaký chytrák technik. I kdyby tomu tak bylo, jsem rád, že jsem se o tu vzpouru uprostřed násilnického a donucovacího systému komunistické totality pokusil a že mám svědomí čisté.

Vzpomínka na podvodné volby za komunismu

Je to podobné jako při těch *podvodných volbách*, s kterými komunisté šaškovali u nás od roku 1948 až do roku 1989 a ponižovali nás jako otroky. Nejen získávali podvodné zdání legality státních orgánů celého našeho satelitního státu v ruském područí před celým světem. Samozřejmě jen trochu inteligentní lidé ve svobodném světě věděli, jak je to doopravdy a našim načalníkům (rusky vládce) i jejich novinářům nevěřili. Ale oni dělali ještě větší psychologické svinstvo: oni nám dokazovali, že jsme je vlastně *všichni volili*, tak nač si stěžujeme. Šlo o to, zlomit naše nitro, podkopat naši sebeúctu. Vychovají nás kousek po kousku ve své poslušné a dobrovolné nástroje!

Pokaždé, od svých osmnácti let až do konce, do roku 1989, jsem kandidátku Národní fronty *škrтал*, třeba i veřejně, když mně nedovolili jít za plentu. Prý jsem blázen, mně mnozí říkali, vždyť oni, ti komunisti a jejich kolaboranti ve volebních komisích ty hlasy vůbec nepočítají; ten souhlas 99,99 % voličů přece nemůže být pravdivý a je to jasný podvod, před cizinou i doma. Ale já jsem *škrтал* ne proto, že bych si myslel, že to bude mít nějaký vnější výsledek. Důležitá byla má duše a mé svědomí. Nikdy jsem s komunisty uchvácenou vládou v naší zemi nesouhlasil, nikdy jsem pro ně nehlasoval. A to je pro mě důležité.

A ještě něco: mnozí se dnes vytahují, že tehdy k těm volbám vůbec nechodili. Nebylo to vlastně pošetilé? Nejít volit bylo skoro totéž, jako zvolit toho, pro koho jsou volby zmanipulovány. Já jsem to za alibi nepovažoval. Ti, co k volbám nešli, sice měli trochu kaňku, ono se to v kádrových materiálech či tajných posudcích uličních výborů evidovalo, ale přitom vlastně žádný skutečný protest neudělali, ač si to možná někteří o sobě mysleli a před svým svědomím to za protest vydávali. To já jsem raději riskoval opravdový průšvih. Jít k volbám a *škrтал*, to mělo pro mě skutečně jediný morální význam. Ať si na uličním výboru udělali u mého jména třeba dvě čárky.

A nemoc uší přichází

Blížilo se jaro 1963. Samozřejmě bylo chladno. Ale žádné nachlazení horních cest dýchacích se nedostavovalo. Bacily a viry v kasárnách neměly svou žeh.

Jak tak poslouchám i odposlouchávám, mám pocit, že slyším čím dále tím méně. Nikdy jsem neměl sluch nějak zvlášť výborný, stejně jako zrak, ale tohle... Tak jsem to ohlásil. Pochopitelně jsem nemohl čekat, že každý tomu bude věřit. Mohli si myslet, zase pokus, jak se z té odposlechové služby vyvlíknout!

Ale naši nejbližší velitelé, nadporučík Nevečeřal a poručík Matušek, byli skvělí lidé. Ti docela dobře pochopili, že teď, po vyčerpání všech možností v minulosti, bych už nehrál. Sami

charakterní, dali na charakter u toho, kdo byl důvěry hoděn. Proto mě bez pochybování poslali za plukovním lékařem. Ten si nasadil ORL čelenku¹ s kulatým zrcátkem, vytáhl trychtýřek, narval mi ho do prvního ucha, pak do druhého, až jsem zařval, a řekl, já tam nic nevidím. Věřím, že nic neviděl. Takový odborník zase nebyl, aby vůbec něco v uchu viděl. Naštěstí to věděli i moji velitelé, a proto mě poslali na přezkoumání do Vojenské nemocnice v Praze–Střešovicích.

Tam se pan doktor v uniformě, s bílým pláštěm přes, mně podíval do uší a už u prvního hlásil: zánět ušních bubínků. Není divu, vy jste v dětství měl mockrát zánět středního ucha, že? Jsou tam vidět jizvy. Tam jsem těch třináct zánětů přiznal. Tak teď to není tak zlé, mě doktor ubezpečil. Vzhledem ke svému poškození v dětství jste nyní dostal ten zánět, na základě chladného zimního počasí a přetížení sluchových nervů při intenzivním poslouchání zvukům ze sluchátek. To je normální a zákonité. Dostanete prášky, pár dnů si poležíte na marodce, čtrnáct dní nepůjdete do služby, žádný odposlech, žádné chladnutí v dozorčí službě. Samozřejmě, neposlouchat rádio ani hudbu. Být skoro pořád v tichu. Ticho je moc důležité. Během těch čtrnácti dnů by ty bubínky měly přestat bolet. Bude-li to tak, už nemusíte na kontrolu. Pak rovnou nastupte do obvyklé služby.

Bylo to tak. Přestalo to bolet. Do služby jsem nastoupil, a ještě dlouho si pěkně vojnu užíval.

Balada dvanáctá: Snesitelná vojna, ale dvojí smutek v rodině

Světová válka na podzim 1962 byla odložena, uši mě v březnu 1963 přestaly bolet, a tak se zdálo, že na světě bude všecko v pořádku. Na Velikonoce jsem dostal z vojny řádnou desetidenní dovolenou, což se mi podařilo též o rok později. Důležité pro mne bylo strávit celý Velký pátek ve společenství s Pánem. Říká se, že ten den je pro evangelíky největším svátkem v roce. Vždy jsem rázoval ve své parádní uniformě na desátou hodinu dopolední na Nové Město pražské, do kostela sv. Klimenta Na Poříčí, který byl vždy narván do posledního místečka věřícími všeho věku (stejně v tutéž dobu i nedaleký evangelický Salvátor na Starém Městě). Slyšel jsem pochvalnou poznámku, jak jeden z přítomných spoluvěřících kolem čtyřicítky, mně osobně neznámý, říká několika dalším bratrům, jak je pěkné, že tolik lidí statečně uteče z práce do kostela nebo, když to nejde, si vezme na velkopáteční oslavu dovolenou.² Když se chce, tak to jde, řekl důrazně. Neděli Vzkříšení Páně jsem strávil s oběma rodiči v modlitebně našeho farního sboru v Charkovské ulici (dříve Nerudově) ve Vršovicích. Jakou jsem měl radost, že tatínek po mé confirmaci v roce 1956 vystoupil ze stavu bezvyznání a stal se aktivním členem evangelické církve. Žádnou neděli nevynechal účast ve shromáždění a svou víru dával evidentně najevo.

V téže době se na celou naši rodinu řítilo neštěstí, neboť nejmladší člen naší rodiny náhle onemocněl a těsně před Velikonocemi byl hospitalizován na hematologii. Byl v té době jediným

¹ ORL: zkratka od otorhinolaryngologie, tj. ušní, nosní, krční.

² Komunisté totiž sebrali českým bratrům a husitům a celému národu svátek o Velkém pátku. Tak se zachovali ti, kdo falešnický žvanili o „slavných stránkách“ našich dějin v duchu jiráskovských mýtů. Teprve mnoho let po listopadovém převratu z roku 1989, tedy s velkým zpožděním, vrátil český parlament národu jeho právo na pracovní volno na Velký pátek.

dítětem mého bratra Svatopluka a měl po něm jméno. Abychom je odlišili, říkali jsme mému bratru Svát'a a synovci Svatínek.

Svatínek se narodil jedenáct měsíců po svatbě svých rodičů, 19. června 1956. Při křtu svatém ve vinohradském chrámu Páně na Korunní ulici 40 jsem se stal jeho kmotrem. Byl to moc chytrý a pohledný chlapeček, živé a zcela normální dítě. Měli jsme z něho radost a těšili se, že z něho vyroste dobrý a platný člen lidské společnosti. V září 1962 nastoupil do první třídy základní školy a od samého počátku bylo vidět, že se dobře učí, že to bude premiant. Až těsně před Vánocemi byl nachlazen. Moje maminka, tedy Svatínkova babička, mně brzy potom vyprávěla o tom, že se stydí, jak tenkrát skoro hystericky zvolala: to dítě má takové červené kruhy pod očima, to se mi nechce líbit. Prý řekla snaše Marii: tak si myslím, že Svatínek ještě není docela v pořádku, neměla bys ho posílat do školy. Ale která snacha naslouchá své tchyni! Nakonec o nic nešlo, protože nemoc, která se na jaře projevila, neměla asi s tím nachlazením nic společného.

Když Svatínka odvezli do nemocnice, Svát'a se brzy dověděl, oč jde. Byla to leukémie. Před námi všemi, i před svou ženou, to tajil. O Velikonocích mně povídal, že Svatínek má něco s krví, nedostatek krevních destiček, že se na to na hematologii léčí. Až později, když Maruš podruhé otěhotněla, jí řekl její lékař, ať je ráda, neboť její první dítě asi zemře. Když se to můj bratr Svát'a dověděl, zuřil. Do světa vykřikoval, že jeho žena se tu zprávu dověděla příliš předčasně. Vícekrát jsem ho slyšel, jak všude říká, že to byla od toho lékaře neprofesionální indiskrece. To slovo často používal. Vzhledem ke všem okolnostem jsem s ním nesouhlasil. Toho lékaře jsem chápal a měl jsem svému bratru za zlé, že tu diagnózu tajil. Před rodiči (i přede mnou) dokonce až do dne Svatínkovy smrti.

14. června 1963, v den svých narozenin, Svát'a přišel k rodičům se slovy, Svatínek umřel, byla to leukémie. Táta právě v posteli spal po práci v továrně, kde si našel jako důchodce možnost přivydělání. Začal tak hořce plakat, až kvílel. Maminka ho chytla za ruku a uklidňovala. Později mně vyprávěla, že její žal ze smrti vnoučka byl v té chvíli překryt strachem o tátu. Chápal jsem to. Byla to velká chyba, že bratr Svatínkovu nemoc zamlčel, zprvu neřekl nic ani své ženě, pak to tajil před rodiči. Po oznámení své úděsné zprávy, on, veliký přírodovědec a racionalista, avšak, jak jsem pochopil později, také melancholik, beze slova i rozloučení zmizel a viděli jsme ho až při pohřbu.

Dostal jsem z vojny opuštěák do Prahy na jeden den a zajel k rodičům. Tam přišla i teta Helenka, která asi jako jediná v rodině s maminkou soucítila. Se Svát'ovou rodinou a ostatními příbuznými jsem se viděl až na vršovickém hřbitově. Svatínka přivezli v rakvičce na takovém ošklivém, rozvrzaném vozíku z odsvěcené hřbitovní kaple. Chvíli nad jeho rakví ze sebe nějaké nesouvislé věty soukal nikomu neznámý světský řečník (nevím, kdo ho pozval, zda Svát'a nebo naše sestřenice Krista, která Svát'ovi pomáhala najít hrob). Pak potichu spouštěli rakvičku se Svatínkem do hrobu. Nebyla tam žádná hudba. Všechno v tichosti a v zoufalém smutku dnešního člověka bez Boha.

Stál jsem ve své uniformě v pozoru a vzdával vojensky čest salutováním, dotýká se špičkou prstů pravé ruky své vojenské lodičky. Potichu, v duchu jsem se modlil. Maminka se mně přiznala, že ona také. Asi jsme byli jediní. Možná i tatínek. Pak jsme se všichni zdrceni rozešli. Beze slova, bez rozloučení. Proč, nevím. Asi si ti druzí mysleli, že jim Pán Bůh ublížil, a že za to mohu já, máma a táta, kteří v Boha věříme. Tak jsem šel domů s rodiči a aspoň pár hodin, do odjezdu do kasáren, jsem jim mohl být oporou. Neboť je zdrtila smrt milovaného vnoučka tak,

že jejich žal se téměř rovnal žalu rodičů dítěte. Jak na něm viseli, jasně ukazuje každá fotografie z předcházejících let. Avšak jednali normálně, jak bývá u věřících zvykem. Byli všem otevření. Naproti tomu rodiče dítěte se chovali zoufale. Z pohřbu utekli, s rodiči a se mnou nemluvíli. Něco se jim v hlavě zvrtilo, a ještě mnoho let to bylo možno pozorovat.

V pozdním létě byl pro mě velikou změnou nástup nového ročníku na vojnu. Byl jsem povýšen z vojína rovnou na desátníka, a jmenován velitelem fonistického družstva a velitelem světničky o dvou družstvech, jednoho fonistického, druhého pro lepení bezdrátových dálkopisů. Jak nám velitel rotý nadporučík Nevečeřal nařídil, musel jsem se den napřed naučit jména všech vojáků z mé světničky i jejich osobní data, abych postupně o nich lidsky věděl všechno. To museli i všichni moji kolegové promovaní ekonomové z poddůstojnické školy, kteří byli jmenováni do stejného postavení na ostatních třech světničkách naší čety a rotý.

6. října 1963 se při výročí počátku dukelské bitvy z roku 1944 slavil Den Československé lidové armády. Dostal jsem k tomuto dni před nastoupenou jednotkou odznak Vzorného vojáka a odznak Třídního specialisty 3. třídy – radisty. Několik dnů poté za mnou přijela maminka, měla z toho velikou radost. Škoda, že jsme neuměli fotografovat, aby to tatínek mohl vidět. U fotografa jsem byl pohříchu až příliš pozdě. Maminka ale slíbila, že o tom podrobně bude vyprávět tatínkovi. To se také stalo. Napsal mně, že je na to hrdý. Byla to asi jeho poslední radost v životě, i poslední dopis.

Později, na Vánoce, jsem byl s touhle dekorací na prsou na bohoslužbách v Charkovské. Byl jsem napjat, jak bude reagovat náš blízký rodinný přítel, člen staršovstva a plukovník v záloze Ing. Stanislav Rejthar, bojovník z RAF a povstání na Slovensku v roce 1944/45. Reagoval nadšenými slovy a zdviženým prstem: výborně, to chválím. My musíme být vzorní vojáci. Musíme to umět, až ty zbraně obrátíme proti nim (tedy komunistům a sovětům).

Nedlouho předtím se velice smutným dnem v mém životě stal 22. říjen 1963. Tatínek tehdy chodil na brigádu v cukrovaru v Modřanech. Stál tam celou osmihodinovou šichtu u paternosteru, kterým se přepravovala cukrová řepa z nákladňáků přímo do nějakého horního poschodí, kde se sekala na řízky a zpracovávala. Tatínkovým úkolem bylo dávat pozor, zda se paternoster s řepou někde nezasekl, a proto nezastavil, což se občas stávalo. V tom případě bylo jeho úkolem jít a ručně zlikvidovat tu ucpávku, tj. napolohovat hlízy řepy tak, aby mohla projet nahoru, a zase knoflíkem zapnout paternoster. Byla to celkem lehká práce.

V předcházejících dnech měl tatínek dobrou náladu, zpíval si, vzpomínal na mě a těšil se, že se ještě možná do konce roku jednou uvidíme. S maminkou špásoval. Brzy ráno se pěkně s maminkou rozloučil. Cukrovar sice neměl žádné noční směny, ale ta dopolední začínala dost brzo. Maminka si ještě trochu na kanapi v kuchyni zdřímala, když tu někdo zvoní. Jde otevřít, a za dveřmi stojí šedý mor. To byla taková další uniformovaná stráž v socialistickém státě, která měla za úkol pomáhat Veřejné bezpečnosti udržovat pořádek, například kontrolovat, zda někdo nezapomněl zamknout na noc obchod. Dříve to dělával patrolující policista či pochůzkář, jak si pamatujeme z Čapkových povídek, ale za socialismu to bylo pod úroveň Veřejné bezpečnosti zvané VB.

Šedý mor se ptá: jste paní Treterová? Maminka poplašeně přisvědčila. Tak jděte, paní, prosím, na služebnu VB na Karlově náměstí. Maminka na to: co se stalo? Šedý mor říká, že neví. Pouze vyřizuje vzkaz. Jen ví, že se to týká jejího manžela.

Tak maminka zavolala Svát'ovi a jeli na Karlovo náměstí. Svát'a šel nahoru. Maminka čekala v autě dole. Když se Svát'a vracel, tak už poznala z jeho obličeje, co se stalo. Ani nemusel nic

říkat (on v takových situacích téměř nikdy nic neřekl). Mlčky předal mamince tatínkovy brýle a hůl. Na stará kolena jsem ji začal nosit a používám ji denně. Vzpomínám při každém uchopení hole na tatínka.

Podle hlášení VB tatínek jel tramvají č. 4 z Vršovic ve směru Modřany. Vůz byl plný. Žádný člověk, ani mužského, ani ženského pohlaví, nenabídl tatínkovi sednutí. To už tenkrát mnozí lidé přestali dělat. Zejména starším mužům se místo neuvolňovalo. Proto tatínek tak často říkal, že ti mladí (muži) uvažují o starších „do trouby s ním“ (tím myslel kremační pec).

V ulici Na Slupi se tatínkovi udělalo zle a sesul se na zem. Lidi na to upozornili řidiče. Ten dojel na stanici Albertov a sehnal někde lékaře. Ten konstatoval smrt. Tak tatínkovu mrtvolu vytáhli z tramvaje a položili ji jen tak na chodník a odjeli. Doufám, že snad tatínkovi aspoň obličej přikryli pláštěm, který měl na sobě. Nikdo u něho nestál. Žádného duchovního k němu nepřivolali (na rozdíl od obvyklé situace v Německu v takových případech). Řidič to zřejmě nahlásil bezdrátově Veřejné bezpečnosti, takže ta zavolala auto na převoz mrtvol a tatínka odvezli na patologii. Tam konstatovali diagnózu infarkt myokardu. Esenbáci si pochopitelně zjistili z osobních dokladů při tatínkově těle jeho adresu a poslali šedý mor za maminkou.

To dopoledne jsem byl ve službě na pracáku. Přišel příkaz od velitele roty nadporučíka Nevečeřala, abych okamžitě ukončil službu, vzal samopal a vrátil se na rotu. Tam jsem na příkaz dozorčího odevzdal samopal a byl k veliteli uveden. Nadporučík mně řekl, soudruhu desátníku, posad'te se. No to jsem byl na větvi. To se ještě nikdy nestalo, aby poddůstojník mohl v přítomnosti sloužícího důstojníka sedět. Na to mně nadporučík říká, víte, je mně líto, že jsem vás dnes ráno seřval (ani nevím, proč, to musela být nějaká prkotina, jakých jsou na vojně stovky, na ty se nemyslí a zapomíná). Ale teď vám musím říci něco vážného. Vy asi máte rád svého tatínka. Tak to jsem dosvědčil. Tak vám musím se smutkem říci, že dnes ráno váš otec zemřel. Tady je telegram od vaší maminky.

Telegram byl načmárán dětským písmem nějakého hodně negramotného telegrafisty, ale obsah byl jasný. Musím vysoce ocenit nadporučíka Nevečeřala, že mně neprsknul ten telegram rovnou do ruky, ale naopak, třebaš asi se značným sebezapřením, oznámil mi tu zprávu sám z očí do očí. Nevím, kolik lidí na světě by to takhle dokázalo. A to byl ten důstojník jen asi o tři, čtyři roky starší než já. Ale jeho vztah k vojákům byl skutečně otcovský. Předal mně vojenskou knížku s opuštěným na několik dnů a zeptal se, jestli nejsem příliš rozrušený, jestli jsem schopen v pořádku dojet domů. Tak jsem ho ubezpečil, že ano. Musel jsem vypadat strašně vyjeveně. Pobřečel jsem si v autobuse a domů jsem za maminkou dorazil jako pravý ochránce žen s tváří pevnou jako skála (tak to říkala, že to má u mužských ráda).

Za vrchol svého vyprávění bych rád označil tichou událost uvnitř mé duše, která se udála při tatínkově církevním pohřbu ve strašnickém krematoriu. Tam jsem si hlubinně uvědomil, že viníky předčasného odchodu mého tatínka ve věku 66 let jsou ti, kdo ho poslali na nucené práce do hutí na Kladně a kdo ho neustále soužili za to, že se nepoddal a nevstoupil do jejich partaje. A tak jsem se na místě rozhodl před rakví s tatínkovým tělem přísahat: nikdy se nestanu komunistou, ani z důvodu kariéry a získání vědeckého postupu, ani nikdy nepřijmu nabídku přistoupit na spolupráci s jakoukoliv z jejich tajných služeb. Celý život budu, jak to bude

možné, aktivně vystupovat proti nim a varovat před nimi. Tuto přísahu z tatínkova pohřbu jsem ještě jednou v životě opakoval: při pohřbu Jana Palacha, největšího vlastence, v lednu 1969.³

Přesně měsíc po tragickém skonu mého tatínka byl marxistickým agentem zavražděn americký prezident John Fitzgerald Kennedy. Stalo se tak 22. listopadu 1963. Na výzvu svého velitele roty a skupiny ČSM jsem napsal na armádní nástěnku oslavný životopis na tohoto amerického velikána. Vojáci chodili kolem, četli si a vzpomínali, jak Kennedy před rokem nepustil Rusy s atomovými hlavicemi na Kubu. Asi bych nikde jinde v tom našem příšerném komunistickém pastátě s ničím takovým neobstál. Rok 1968 byl ještě daleko a všude by mě pěkně sežrali. Jen v našem odposlechovém pluku bylo něco takového možné.

Nedávno jsem na internetových stránkách našel vzpomínání jiných vojáků zřejmě z téže roty, kteří sloužili v Litoměřicích ve stejných letech jako já, byť jsem si již jejich jména nepamatoval. Nesmírně tam chválili naše představené velitele čtyři poručíka Matušku, velitele roty nadporučíka Nevečeřala a velitele pluku podplukovníka Drobníka. I já se ke chvále připojuji.

Když jsme se 31. července 1964 s vojnou loučili, tak jsme byli trochu dojatai. Matušek a Nevečeřal si mě vzali stranou, a tak opatrně, ale s povzbudivým úsměvem se mě ptali: nechtěl byste tady u nás na vojně zůstat? Vždyť vám se tu jistě líbilo, nám s vámi také a měl byste pokoj od tohoto světa! Především jste dobrý voják i člověk, mně řekli. To mně vyrazilo dech. Trošku jsem na dně duše váhal. Ale nakonec jsem si vzpomněl, že by mě třeba během doby nějakí vojenští páni mohli lámat, abych vlezl k nim, do té jejich partaje. Byli by asi první lidi na světě, kdo by tak učinil. A tak jsem si vzpomněl na svou přísahu u rakve svého tatínka. A jasně, s mírným politováním, jsem tu upřímně míněnou nabídku odmítl.

Jiří Rajmund Tretera

Místní skupina ve Stříbrě

Místostarosta Stříbra navštívil předsedu místní skupiny SPCP

Dne 13. ledna 2022 navštívil předsedu Bc. Františka Kratochvíla místostarosta města Stříbra Bc. Karel Lukeš. Potěšilo nás, že se zajímá o činnost Společnosti pro církevní právo, především o periodika Zrcadlo církve a Church Reporter, a se zájmem sleduje nástěnku Společnosti u děkanského chrámu Všech svatých.

³ O nesmírném vlivu oběti Jana Palacha na celou naši generaci píše Mons. Tomáš Halík ve svých pamětech *To že byl život? Z podzemní církve do labyrintu svobody*, Praha, 2018, kde uvádí na s. 72: „Palach svou obětí ukázal, že mu o to, abychom neztratili vůli k svobodě, jde víc, než o jeho vlastní život... Chtěl nás vyburcovat k tomu, abychom si své svobody a důstojnosti více vážili.“

Gratulace členům SPCP

Dne 11. února 2022 se dožil věku 65 let Václav Steinocher z Netolic, výpravčí, varhaník, majitel hospodářství, člen farní rady, zakládající člen naší Společnosti.

Dne 12. února 2022 se dožil věku 75 let JUDr. ThMgr. Milan Kopřiva, soudce ze Zlína, zakládající člen naší Společnosti.

Z nové literatury

TRETERA, Jiří Rajmund, *Ukončete návštěvy, dveře se zavírají aneb Osmnáct balad a romancí z nemocničních sálů a předsálí*, Knižnice církevního a konfesního práva, Svazek 3, Společnost pro církevní právo, Praha, 2022, 172 s., ISBN 978-80-906501-2-1, ISSN 2464-8558.

Knížku si můžete objednat na adrese Společnost pro církevní právo, Sudoměřská 25, 130 00 Praha 3, e-mail: spcp@prf.cuni.cz, tel: 222 220 203.

Periodikum Zrcadlo církve, Aktuality Společnosti pro církevní právo Praha – Brno – Olomouc – Stříbro – České Budějovice vydává a rozesílá Společnost pro církevní právo, z. s., Sudoměřská 25, 130 00 Praha 3.

Fotografie na titulní straně: Beseda s námořním důstojníkem Mgr. Janem Hájkem, jáhnem Církve československé husitské, dne 8. prosince 2021 v kinokavárně v Nejdku.

Šéfredaktor: P. Jiří Rajmund Tretera OP
Zástupce šéfredaktora: Záboj Horák
Redaktor: Jakub Nagy
Redakční rada: Tomáš Grundza, Marek Novák

Starší čísla online: spcp.prf.cuni.cz/aktuality. Zrcadlo církve vychází dvakrát měsíčně.
spcp@prf.cuni.cz

ISSN 2695-0111